

Valeriu TUREA (n. 6 octombrie 1951, în Rosoșeni, regiunea Cernăuți), licențiat în jurnalism, Facultatea de Litere a Universității de Stat din Chișinău (1974). În anii '80 se impune ca ziarist, iar din 1991 activează în cadrul Ministerului Afacerilor Externe (ulterior și Integrării Europene) al Republicii Moldova.

Autorul expozițiilor de fotografii: *Pisicile din Cimitirul Plăcerilor* (Chișinău, decembrie 2015) și *Portugalia, țara dorului răsare* (Chișinău, august 2016; Târgu Jiu, octombrie 2016).

Autorul fotografiilor din cartea *Spre Meka...* de Alexandru Macedonski, Editura Cartier, Chișinău 2018.

Valeriu Turea

Vișinul baronului Münchhausen

Stări

Rotonda
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel.: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, shop.cartier.md.

Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu

Lectori: Victor Pânzaru, Valentin Guțu

Coperta: Vitalie Coroban

Credit fotografic: Valeriu Turea

Design/tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Valeriu Turea

VIȘINUL BARONULUI MÜNCHHAUSEN

Ediția I, iunie 2019

© 2019, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Approbat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale și editat

cu contribuția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Turea, Valeriu.

Vișinul baronului Münchhausen: Stări/ Valeriu Turea; cop.: Vitalie Coroban. –

Chișinău: Cartier, 2019 (Tipogr. „Bons Offices”). – 232 p. – (Colecția „Rotonda”/

coord. de Em. Galaicu-Păun, ISBN 978-9975-79-907-2).

700 ex.

ISBN 978-9975-86-350-6

821.135.1(478)-84

T 94

Dă-mi, Doamne, sănătate la trup și la cap, tristeți pe care să le pot depăși, ajută-mă să nu fac nimănu nicio porcărie. Și, dacă nu-ți cer prea mult, ferește-mă să pun virgulă între subiect și predicat...

* * *

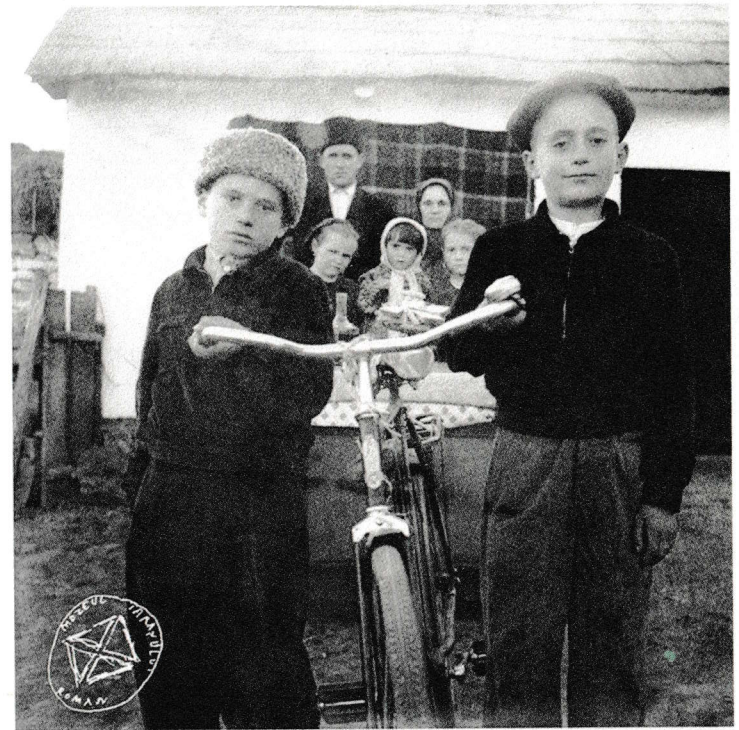
Măine merg la târg, la Pipirig, să fac și eu un ban. Mi-am încărcat de azi oalele în car, să nu mă mai moșcotesc dimineața. Îmi împrumută cineva o pereche de boi? Că i-i dau înapoi când vin. ☺

O veste excelentă! Deja a doua oară la rând, Muzeul Național al Țăranului Român a hotărât să prelungescă termenul expoziției „Așa văzut-a Zaharia. Improvizații într-o lume captivă”, acum până la 20 mai. Motivul? Simplu: există foarte multă lume care dorește să admire această bijuterie. Apoi, pe 19 mai este Noaptea Muzeelor și prietenii noștri de la MNȚR, profesioniști, nu au putut să nu ia în calcul acest detaliu. Mai mult, în ajun, pe 18, maestrul Paul Aioanei va organiza la Muzeu un atelier foto analog, unde va arăta cum se făceau poze pe timpuri, cu aparate de epocă, inclusiv din cele cu care a lucrat și Zaharia Cușnir.

Apărută la Ambasadă cu ocazia lansării albumului „Lumea lui Zaharia” (Editura „Cartier”, 2017), ideea de a continua proiectul printr-o expoziție de fotografii la MNȚR a fost ca o dragoste la prima vedere, ca o trecere pe un drum unde am avut verde la toate semafoarele. S-au așezat foarte favorabil și stelele, și inimile, și gândurile noastre. Dar chiar dacă ne-am fi confruntat cu mari greutăți, cu siguranță le-am fi depășit așa cum eroii din poveste treceau de foc, ape și păduri dese ca peria puse în cale de zmeii cei fioroși. Am admirat reacția entuziasmată, de adolescent, a doamnei directoare Lilia Passima și a minunatei sale echipe (Iris Șerban, Iuliana Bălan, Cosmin Manolache), tenacitatea și caracterul lui Nicolae Pojoga și Victor Gălușcă și, nu în ultimul rând, sprijinul de om gospodar și suferințele discrete ☺ ale domnului editor Gheorghe Erizanu.

Un mare mulțumesc pentru cei ce au promovat evenimentul pe fb. Cuvinte puține, dar foarte potrivite: Doinel Tronaru.

AȘA VĂZUT-A ZAHARIA IMPROVIZAȚII ÎNTR-O LUME CAPTIVĂ

21.03-22.04.2018
 SALA FOAIER | ORELE 10-18

CU SPRIJINUL

Ambasada
 Republicii Moldova
 la București

PARTENERI

CARPE
 DIEM

PARTENERI MEDIA

Am avut și o presă bună, în ediții de prestigiu. Vladimir Bulat, care a disecat estetic cu precizie de chirurg pe fb mai multe dintre fotografiile lui Zaharia, a publicat în „Observator cultural” și un admirabil studiu intitulat „Întâlnirea cu fotografiile lui Zaharia Cușnir”. L-am citit de câteva ori cu gândul să reproduc un pasaj, dar m-am lăsat

păgubaș, pentru că asemenea articole merită a fi citite integral. Ceea ce vă și îndemn s-o faceți accesând: <https://www.observatorcultural.ro/.../intalnirea-cu-fotograf.../>

Tot în același număr al revistei este publicat și un scurt, dar consistent eseu, „A hoinări cu privirea”, de Daniel Mihail Constantinescu: <https://www.observatorcultural.ro/arti.../hoinari-cu-privirea/>

* * *

Azi, la piață, un negustor înnăscut încerca să convingă un țăran să cumpere nu știu ce fel de *fintifliușcă* și-i da garanția supremă:

— Cumpără, moșule, nu te teme, de asta casa nu s-aprinde. Da' dacă s-a aprinde, să mă suni pe mine.

Hai, neamule, că nu te mai pierzi tu cu una, cu două. ☺

* * *

Mă sună omulețul mititel-mititel, de care mi-i dor de mă prăpădesc:

— Buneluuuuu...

Simt că dă Siberia ca chioara peste mine, iar gândurile-mi îngheață de fierbințeală. Ce-i cu tristețea asta în glas și de ce m-o fi sunând la o oră așa de târzie?

— Vreau să te rog ceva...

— Da, micu', spune.

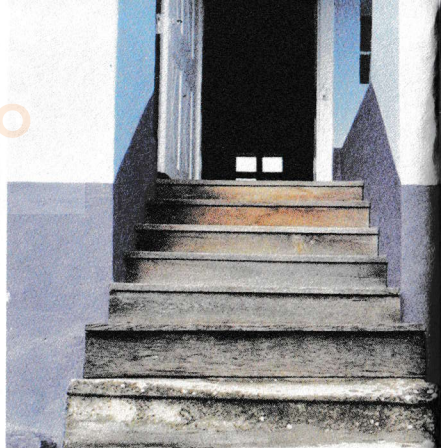
— Am auzit că tare-ți place cântecu' cela despre zărzărică-zărzărea. Hai, te rog, cântă-mi-l și mie.

Care frig, care zloată, care mizerie? Când vă mai aud că vă văicăriți atâta, mă atac, nu alta. ☺

* * *

Asta așa, ca să fie frumos, nu doar util. Vă mai amintiți cum cânta Nicolae Sulac: „Las' să știe și dușmanu'/ Cum trăiește moldovanu' ”. ☺ Fantezii lirice de primăvară la Piața Centrală din Chișinău.

***

Scârț, scârț, scârț. 5 kilometri. Doar soare de dimineață și zăpadă.

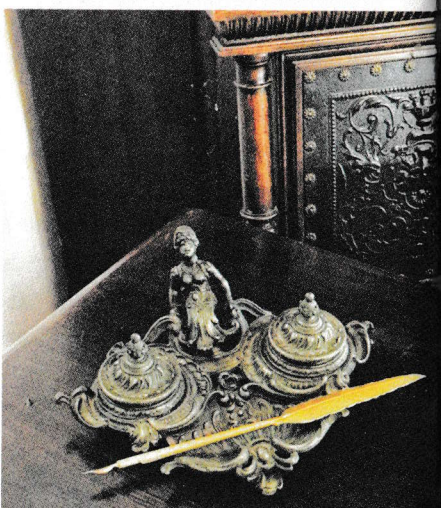
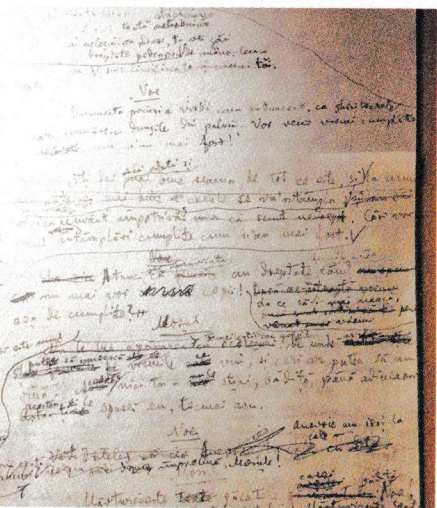
Scârț, flieoșc, scârț, flieoșc. Același traseu, aceeași distanță, dar a dispărut magia...

***

Dor de Serafim Belicov...

..Vremurile copilăriei mele la Burlănești – fantasma-gorice și halucinante, dulci-amăru, un amestec incredibil de Creangă, Marquez, Caragiale și Ionescu. Eram printr-a cincea, murise tata și eu, rămas unicul bărbat în familie, trebuia să fac un ban în plus la casă. Sărmana mamă, spălând podelele la școală seara și ziua umblând „la deal, la normă”, iar în restul anului muncind la ferma de porci – se înțelese la cârmuirea colhozului să capăt și eu ceva de lucru. Așa am devenit om serios – umblam pe la casele oamenilor cu un caiet subsuoară și făceam recensământul dobitoacelor. „Moș Pricochi, câte găini ai?” „Da câte trebuie? Cred că vreo zece...” „Da cocoși?” „Unu.” Ei ba nu, chiar te-oi crede, ziceam eu în sinea mea și scriam 5, pentru că nu mi se părea normal ca la 10 găini să revină doar un cocoș. „Bade Gheorghe, câte vaci ai?” „Una,” „Da buhai?” „Catincă, ia spune-i omului câți buhai ai în gospodărie.” „Taci, nebunule, nu grăi prostii, nu vezi că copchilu o venit cu treabă?...”

Era vară și drept recompensă mama mă lăsa să merg la Viișoara, satul de peste deal, „la teatru”. Actualul Teatru Național, pe atunci „Pușkin”, cutreiera satele cu spectacole, în loc de scenă servind două camioane trase alături, cu

***

La Lancrăm, acasă la Lucian Blaga...

„Cu cuvinte stinse în gură
am cântat și mai cânt marea trecere,
somnia lumii, îngerii de ceară.

De pe-un umăr pe altul
tăcând îmi trec steaua ca o povară”.

caroseriile deschise. Așa am văzut „Două vieți și a treia”, vreo câteva „Chirițe” și „Faraonii”. Însă nu doar teatrul era atracția acelor seri. De obicei, înainte de spectacol concertau artiștii locali și cel mai așteptat era Serafim – da, anume cu „a”, așa-i ziceam pe atunci lui Serafim Belicov. Doamne, ce voce mai avea! Sărmanele fete umblau leșinate zile întregi până la concertul următor. Serafim Belicov era flăcău frumos și faima-i depășise fruntariile colhozului „Pobeda”, unde trei sate – Burlănești, Viișoara și Buzdugenii – făureau fără să-și dea seama viitorul luminos al omenirii.

Pe lângă faptul că era flăcău mândru și cânta ca un serafim, Serafim Belicov „compunea”, cum ziceam noi, poezii. Apăruse cu cicluri de versuri la „Tinerimea Moldovei” și „Cultura”, mai apoi și la „Moldova”, ceea ce pe atunci însemna, de fapt, consacrarea. Din câte îmi amintesc, student fiind, era angajat la săptămânalul „Cultura”, care avuse norocul să-l aibă în frunte, timp de 12 ani, pe poetul Victor Teleucă. Era o revistă de mare ținută! Acolo-și publicase Serafim seria de portrete-bijuterii despre îndrăgiiți interpreți de muzică populară Nicolae Sulac, Teodor Negară, Maria Drăgan, Anastasia Istrati, Tudor Marin, Nina Ermurachi, Larisa Arseni, Angela Păduraru și alții, care-l prețuiau și-l iubeau sincer, la fel ca și cititorii. Erau rânduri scrise cu mare dragoste de cuvânt, care sfidau textoaicele butucănoase, urăcioase și sforăitoare scoase ca pe bandă. Anume Serafim Belicov lansase curentul de „jurnalism poetic” – bineînțeles, ulterior depășit și el de logica altor vremi, dar pe atunci o-ho-ho! cât de mult însemnând. Erau timpurile când ieșiseră în arenă leoparzii tineri ai literelor autohtone, studenți în primii ani ai primei promoții la Secția de jurnalistică a Facultății de Filologie a Universității de Stat: Vasile Romanciuc și Nicolae Dabija în poezie, Petru Komarovski, Pavel Cristov, Ion Bradu, Silvia Celac, Liviu Belâi, Victor

Pavliuc, Gheorghe Copoț (ca să aduc doar câteva nume, pe ceilalți rugându-i să mă ierte dacă i-am trecut cu vederea). Se încadrau cu toții perfect într-un precept înțelept: bine scrie nu cel ce scrie bine, dar cel ce gândește bine.

Și cum Serafim avea rarul obicei să se gândească nu doar la sine, ci să-i ajute și pe alții să se aburce, într-o zi m-a luat cu el la „Cultura”, să mă prezinte – eram și eu student în primul an la jurnalistică. Mă apucase o frică de uitasem cum mă cheamă. Noroc că aveam, proaspăt aduse de acasă, o găină friptă și un ștof de samogon de sfeclă (despre acesta din urmă pot să zic doar atât: fericite de cei ce n-au apucat să se înfrupte din asemenea licoare!). La redacție am mers direct la Vitalie Tulnic, poet rafinat cu versul venit parcă din altă lume. Era cu ochii cam înroșiți, de tristețe, cred, și m-a întrebat: „Scrii poezii?” „Daaa!” – s-a grăbit să zică Serafim,

dar Tulnic, în loc să mă laude, m-a cuprins și a început a plânge – cu lacrimi adevărate! – zicându-mi: „Ești pierdut!” După aia am mai cochetat vreo doi-trei ani cu muza, apoi m-am retras pe neobservate, lăsându-mă păgubaș de „compusul” cuvintelor ri(t)mate în favoarea vieții.

Doar la radio i-am auzit poeziile și i le-am citit în ziare și cărți, minunându-mă de muzicalitatea și frumusețea lor. Ne-am întâlnit de mai multe ori, împreună cu familiile noastre și ale altor prieteni, dar nu mi-a ajuns curaj să-l rog să recite ceva. Ar fi fost, cred, o lipsă de bun-simț. Dar pentru poezia altora era loc destul. Îmi amintesc cum am venit să-l conducem în America pe prietenul nostru Gheorghe Ciobanu – Gheorghe cel Blând, care, dacă aveai necazuri, se trezea la trei de noapte și făcea câteva sute de kilometri ca să te ajute. Seninul Gheorghe, care, de dragă ce-i era Răica, a dat jos podul casei de la țară și a adăugat un rând de cotileți, ca să fie mai naltă, așa cum îi plăcea ei. Când intrasem, zărisem lângă ușă doi tobultoci nou-nouți legați cu grijă la gură. „Ce ai, Gheorghe, aici?” „Tărățe. I-am întrebat pe Vlad și Ion ce să le aduc și mi-au zis că nimic altceva, doar țărățe, că tare li-i dor de borș de casă”. Vlad Olărescu și Ion Cațaveică erau deja acolo, Gheorghe ajunsese mai târziu și, din câte s-a văzut, s-a dus să moară în America. L-am sunat odată să-l întreb ce mai face, auzeam cum i se stinge vocea și n-am găsit nimic mai deștept să-i spun decât să încerc să glumesc: „Tot cu „Moskvici”-ul cela mergi și-n America, Gheorghe?” „Tot” – mi-a zis cu glas amar. Și a plecat.

În seara ceea de rămas-bun, ca o premoniție, luasem, proaspăt apărută, „Puntea” lui Marin Sorescu, culegerea pe care poetul o scrisese pe patul de spital, înainte de marea trecere. Șocul fusese greu de descris prin cuvinte. Serafim citea cu voce stinsă, iar noi nu știam unde să ne ascundem privirile:

Scară la cer
Un fir de păianjen
Atârnă de tavan,
Exact deasupra patului meu.
În fiecare zi observ
Cum se lasă tot mai jos.
Mi se trimite și
Scara la cer – zic,
Mi se aruncă de sus!
Deși am slăbit îngrozitor de mult,
Sunt doar fantoma celui ce am fost,
Mă gândesc că trupul meu
Este totuși prea greu
Pentru scara asta delicată.
— Suflete, ia-o tu înaintea,
Pâș! Pâș!

...Serafim, pe la voi cum e, mai ninge, mai plouă? La Viișoara s-au așternut zăpezile...

Pozele mi le-a dat Dănuța ta, care le-a însoțit cu un singur comentariu: „Mi s-a făcut un dor nebun de tata”.

* * *

A venit Moșu. Nu Crăciun, încă-i devreme. Nici Nicolae – acela a trecut pe alături de parcă nici nu era așteptat. Mi-am tot pregătit papucii vreo săptămână, degeaba. Nimic-nimicuța, doar o frunzuliță de rozmarin pe care s-a miluit să mi-o furișeze un greieraș rămas de astăvară la balcon. De, mai are de cântat, că-i și vremea.

A venit Moșu Nicolae Pojoga împreună cu Victor Gălușcă, doi dintre nașii cei mari care au... nășit fascinantul album